

DUYGUSAL BULAŞMA ÖLÇEĞİ'NİN TÜRKÇE FORMU'NUN GEÇERLİK VE GÜVENİRLİĞİ

Ahmet AKIN* Recep UYSAL** Ümran AKIN***

Özet

Bu araştırmanın amacı Duygusal Bulaşma Ölçeği'ni (Doherty, 1997) Türkçeye uyarlamak ve ölçeğin geçerlik ve güvenirlik analizlerini yapmaktır. Araştırma, yaşları 18 ile 26 arasında değişen 294 üniversite öğrencisi üzerinde yürütülmüştür. Öğrencilerin 143'ü erkek, 151'i kadındır. Yapı geçerliği için uygulanan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin 15 maddesinin orijinal formuna uygun olarak tek boyutta uyum verdiği bulunmuştur ($\chi^2= 297.28$, $sd= 88$, $RMSEA= .089$, $CFI= .83$, $GFI= .88$, $AGFI= .84$, $SRMR= .084$). Ölçeğin iç tutarlılık güvenirlik katsayısı .75 olarak bulunmuştur. Ölçeğin düzeltilmiş madde toplam korelasyonları .27 ile .51 arasında sıralanmaktadır. Bu sonuçlara göre Duygusal Bulaşma Ölçeği'nin Türkçe formunun geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Duygusal Bulaşma, Geçerlik, Güvenirlik, Doğrulayıcı Faktör Analizi

THE VALIDITY AND RELIABILITY OF TURKISH VERSION OF THE EMOTIONAL CONTAGION SCALE

Abstract

This study examined the validity and reliability of the Turkish version of the Emotional Contagion Scale (Doherty, 1997). The sample of study consists of 294 university students (143 men, 151 women). Their ages ranged from 18 to 26 year-old. Results of confirmatory factor analysis demonstrated that the 15 items loaded one factor ($\chi^2= 297.28$, $sd= 88$, $RMSEA= .089$, $CFI= .83$, $GFI= .88$, $AGFI= .84$, $SRMR= .084$). The corrected item-total correlations of Emotional Contagion Scale ranged from .27 to .51. Internal consistency reliability coefficient was .75 for overall scale. These results demonstrate that this scale is a valid and reliable instrument.

Keywords: Emotional Contagion, Validity, Reliability, Confirmatory Factor Analysis

* Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD Sakarya/ Türkiye.
e-mail: aakin@sakarya.edu.tr

**Yrd. Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD-İstanbul/Türkiye.
e-mail: ruyisal@yildiz.edu.tr

***Yrd. Doç.Dr., Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD-Sakarya/Türkiye.
e-mail: uakin@sakarya.edu.tr

doi: <http://dx.doi.org/10.18506/anemon.28290>
<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/anemon>

1. Giriş

*“Gülümsediğinde, gülümsemeye devam et,
Bütün dünya seninle birlikte
gülümseyecektir”
Louis Armstrong*

İnsan yaşamında çok önemli bir yeri olan duygular bireyi anlamada, bireyin davranışlarını ve düşüncelerini anlamlandırmada önemli bir işleve sahiptir. Belli bir uyaran karşısında genellikle içsel olarak belirip davranışsal tepkilere yol açan yapılandırılmış izlenimler olarak tanımlanabilecek duygular bireyin günlük yaşantısında nasıl hareket edeceğini, nasıl kararlar alacaklarını, diğer bireylerle ne düzeyde iletişim kuracaklarını belirleyen önemli bir faktör olarak değerlendirilebilir (Kervancı, 2008). Bireyin hem kendini hem de çevresini nasıl algıladığını etkileyen duygular bir nesne, olay ya da kişilerin, bireyin iç dünyasında meydana getirdiği izlenimler olarak tanımlanabilir (Enç, 1990). Günlük yaşamın merkezinde yer alan duygular bireyin kendini ifade etmesini sağlayan en temel faktör ve içsel dünyasını yansıtmayı sağlayan araç olarak değerlendirilebilir (Tarhan, 2009).

Duygular kişiler arası iletişimde anahtar değişkenlerden biridir. Bireyin sahip olduğu duygular diğer insanlarla nasıl bir iletişim kuracağını belirleyebileceği gibi, iletişimde bulunan bireyler birbirlerinin duygularından etkilenebilir ve duygusal bulaşma yaşayabilirler (Hatfield vd., 1994). Duyguların bulaşıcı olabileceği ve bireylerin birbirlerinin duygularından etkilenebilecekleri araştırmacılar tarafından uzun süredir üzerinde durulan bir konudur (Doherty, 1997). Birey başka bir bireyin duygusal dışavurumlarını algıladığında, örneğin gülen mutlu bir kişi gördüğünde farkında olmadan kendini de gülerken bulabilir. Bireyin başka birinin duygularını yakalama eğilimi olarak tanımlanabilecek olan duygusal bulaşma, yüz ifadeleri, beden dili gibi değişik sözel olmayan iletişim kanallarıyla bireyleri bilinçli olmadan ve sürekli etkileyen bir süreçtir (Kevrekidis vd., 2008; Wild vd., 2001).

İnsan etkileşiminde bireyler partneri tarafından sergilenen duyguya sıklıkla bulaşır (Wild vd., 2001). Duygusal bulaşma, bireyin başka bir insanı otomatik olarak taklit etme eğilimi, yüz ifadesinin ve beden duruşunun o bireyle senkronize olması ve bunun sonucunda da o bireyle duygusal olarak aynı noktada birleşmesidir (Hatfield vd., 1994). Başka bir ifadeyle duygusal bulaşma, duyguların bir insandan başka bir insana iletilmesidir. Duygusal bulaşmada, çoğunlukla duygu aktarımı otomatik, kontrol edilemeyen, kasıtsız ve farkına varılmadan gerçekleşen bir süreçtir (Coplan, 2006; Hatfield vd., 1994).

Duygusal bulaşma çok hızlı bir şekilde gelişir. Dolayısıyla birey bu sürecin nadiren farkında olur. Wispe'ye (1991) göre duygusal bulaşma, duygunun ilk nerede başladığına ilişkin bilinçli bir farkındalık olmadan duyguların istemsiz bir şekilde yayılmasını içermektedir. Duygusal bulaşma, kişilerarası etkileşim yaşandığında meydana gelen bu etkileşimin sonucu olarak ortaya çıkan ve gizlice gelişen bir süreçtir. Bir bireyin sergilediği duygular, yüz ifadesi, ses tonu, hareketleri ve diğer sözsüz mesajları ya da duygularını açığa çıkaran diğer göstergeler bilinçsiz bir şekilde karşısındaki birey tarafından taklit edilir. Bu taklit sonucu birey karşısındakinin ruh halini kendi içinde yaşar. Bu

duygusal alıveriş, neredeyse birey tarafından algılanamaz bir düzeyde yürütülür. Duygu bulaşması genellikle duygularını daha güçlü ifade edebilen bireyden daha edilgen bireye doğru olmaktadır. Yani duygularını daha güçlü bir şekilde ifade edebilen bireyler başkalarını daha kolay etki altına alabilirler (Goleman, 2002, Akt. Tekin, 2006).

Duygusal bulaşma düzeyi erkeklere oranla kadınlarda daha fazla görülebilir. Toplumdaki geleneksel cinsiyet rolleri erkeklere ve kadınlara başkalarının duygusal durumlarına karşı farklı duyarlılıklar göstermeyi öğretmektedir. Kadınlar daha şefkatli, duygularını daha fazla ifade eden ve duygusal olarak daha sorumlu bir tarzda yetiştirilirken erkekler dış dünyaya karşı daha mantıklı ve soğukkanlı tepkiler vermeyi öğrenmektedir. Ayrıca kadınlar daha güçlü yüz ifadeleri ile tepki vermekte ve bu tepkiler daha güçlü duygular meydana getirebilmektedir. Dolayısıyla kadınlar başkalarının duygularından daha fazla etkilenmektedir (Doherty vd., 1995; Hatfield vd., 1992; Kevrekidis vd., 2008).

Duygusal bulaşma ile ilgili yapılan araştırmalar, duygusal bulaşmanın daha fazla tepkisellik, duygusallık, başkalarına duyarlı olma, özgüven, empati ve sosyal işlevsellik ile pozitif ilişkili olduğunu; yabancılaşma ve duygusal durgunluk ile ise negatif ilişki olduğunu ortaya çıkarmıştır (Cardena vd., 2009; Doherty, 1997). Duygusal bulaşma ayrıca psiko-sosyal, bilişsel ve davranışsal bileşenleri olan bir yapıdır ve bireylerin duygusal bulaşmaya ne kadar yatkın olduklarının belirlenmesi çok önemlidir (Doherty, 1997).

Duygusal bulaşma, sosyal bir etki olarak değerlendirilebilir ve bir bireyin ya da grubun başka bir birey ya da grubun duygularını etkileme sürecidir (Barsade, 2002). Duygusal bulaşma, bireylerin empati duygusuna sahip olması için önemli basamaklardan biri olarak ele alınmaktadır. Yapılan çalışmalar kadınların erklere göre duygusal bulaşmaya daha yatkın olduğunu göstermektedir (Doherty, 1997; Kevrekidis vd., 2008).

Türk toplumunda duygusal eğilimle ilgili bireysel farklılıkları ölçebilecek bir çalışma yapılmamıştır. Dolayısıyla bireylerin duygusal bulaşmaya ne kadar yatkın ve duyarlı olduklarının belirlenmesinin önemli olduğu söylenebilir. Ayrıca duygusal bulaşmanın olduğunu fark etmek, farklı alanlardaki kişilerarası ilişkileri (öğretmen-öğrenci, anne baba-çocuk, danışan-danışma vb.) anlamak için yararlı bilgiler sunacaktır (Hatfield vd., 1994). Bu noktadan hareketle bu çalışmanın amacı insanların başkalarının duygularını yakalamaya ne kadar yetkin ve duyarlı olduğunu belirlemek için geliştirilen, geçerlik ve güvenirliliğin sağlandığı ortaya konan ve Doherty (1997) tarafından geliştirilen Duygusal Bulaşma Ölçeği'ni Türkçeye uyarlamak ve ölçeğin geçerlik ve güvenirliliğini incelemektir.

2. Yöntem

2.1. Çalışma Grubu

Duygusal Bulaşma Ölçeği'nin Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlilik analizleri toplam 294 (151 kız, 143 erkek) üniversite öğrencisi üzerinde yürütülmüştür. Katılımcının yaşları 18 ile 25 arasında olup; yaş ortalaması 21.6 olarak hesaplanmıştır.

2.2. Veri Toplama Aracı

Duygusal Bulaşma Ölçeği (DBÖ): Bireylerin neşe, mutluluk, sevgi, korku, kaygı, öfke, üzüntü ve çökkünlük gibi duyguları yakalamak ve duygusal bulaşmaya ne kadar duyarlı ve hassas olduklarını değerlendirmek amacıyla Doherty (1997) tarafından geliştirilen Duygusal Bulaşma Ölçeği 15 maddeden oluşan bir ölçme aracıdır. Ölçek beş temel duyguyu (sevgi, mutluluk, korku, kaygı ve üzüntü) taklit etme eğilimini değerlendirmektedir. Ölçek 5'li bir derecelendirmeye sahiptir ("1" Hiçbir zaman, "2" Nadiren, "3" Genellikle, "4" Sık sık, "5" Her zaman). Ölçekte ters kodlanan madde bulunma-maktadır. Ölçekten alınan puanlar arttıkça duygusal bulaşmaya yatkınlık ve duyarlılık artmaktadır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 75, en düşük puan 15'tir. Ölçeğin yapı geçerliği için uygulanan açımlayıcı faktör analizinde toplam faktör yükleri .46 ile .69 arasında değişen tek boyutlu bir yapı elde edilmiştir. Ölçeğin uyum geçerliği için yapılan çalışma da duygusal bulaşma ile yabancılaşma (erkeklerde $r = -.15$, kadınlarda $r = -.51$) ve nevrozizm (erkeklerde $r = -.30$, kadınlarda $r = -.37$) arasında negatif; tutkulu sevgi (erkeklerde $r = .21$, kadınlarda $r = .56$), öz-bilinç (erkeklerde $r = .32$, kadınlarda $r = .31$) özsaygı (erkeklerde $r = .48$, kadınlarda $r = .26$) ve empatik eğilimler (erkeklerde $r = .21$, kadınlarda $r = .68$) arasında pozitif ilişkiler bulunmuştur. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı .90, test-tekrar test güvenilirlik katsayısı ise .84 olarak bulunmuştur.

2.3. İşlem

Ölçeğin Türkçeye uyarlanması sürecinde öncelikle ölçeği geliştiren R. William Doherty ile elektronik posta yoluyla iletişim kurulmuş ve ölçeğin uyarlanabileceğine ilişkin gerekli izin alınmıştır. İlk aşamada ölçeğin İngilizce formu, iyi düzeyde İngilizce bilen 4 öğretim üyesinden oluşan bir komisyon tarafından Türkçeye çevrilmiş ve daha sonra bu Türkçe formlar tekrar İngilizceye tercüme edilerek Türkçe ve İngilizce formlar arasındaki tutarlılık incelenmiştir. Daha sonra Türkçe form anlam ve dil bilgisi açısından incelenerek gerekli düzeltmeler yapılmış ve denemelik Türkçe form elde edilmiştir. Ardından denemelik Türkçe form psikolojik danışma ve rehberlik ve ölçme ve değerlendirme alanında uzman olan 6 öğretim üyesine tarafından incelenmiş, ilgili öğretim üyelerinin görüşleri doğrultusunda bazı değişiklikler yapılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliği için doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Ölçeğin güvenilirliği iç tutarlılık yöntemiyle, madde analizi ise düzeltilmiş madde-toplam korelasyonuyla incelenmiştir. Geçerlik ve güvenilirlik analizleri için SPSS 13.0 ve LISREL 8.54 (Jöreskog ve Sorbom, 1996) programları kullanılmıştır.

3. Bulgular

3.1. Madde Analizi ve Güvenirlik

Ölçeğin maddelerinin ayırt etme gücünü belirlemek amacıyla madde analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda, ölçeğin düzeltilmiş madde toplam korelasyon katsayılarının .27 ile .51 arasında sıralandığı görülmüştür. İkinci maddenin madde toplam korelasyon katsayısı .13 olarak bulunduğu için madde ölçekten atılmamış ancak puanlamalara dahil edilmemiştir. Ölçeğin iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı .75 olarak bulunmuştur. Bulgular Tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1: Duygusal Bulaşma Ölçeği Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyon Katsayıları

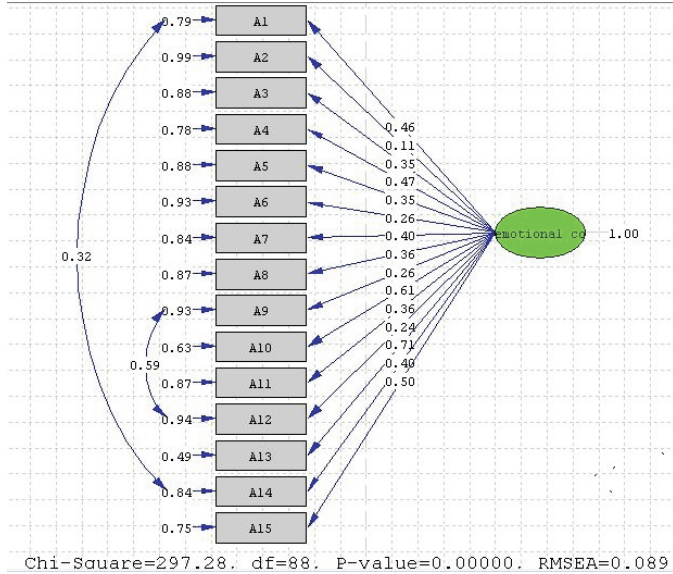
Madde No	<i>r_{jx}</i>
1	.43
3	.34
4	.41
5	.27
6	.35
7	.30
8	.32
9	.36
10	.44
11	.28
12	.33
13	.51
14	.35
15	.40

3.2. Yapı Geçerliliği

3.2.1. Doğrulayıcı Faktör Analizi

Duygusal Bulaşma Ölçeği'nin yapı geçerliği için ölçeğin orijinal formunda bulunan faktörlerin doğrulanması amacıyla DFA uygulanmıştır. Elde edilen uyum indeksleri ($\chi^2=297.28$, $sd=88$, $RMSEA=.089$, $CFI=.83$, $GFI=.88$, $AGFI=.84$, $SRMR=.084$) tek boyutlu duygusal bulaşma modelinin uyum verdiğini ortaya koymuştur (Hu ve Bentler, 1999). Ancak 1.-14. maddeler ile 9.-12. maddeler arasında ikili hata kovaryansları tanımlanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizine ait faktör yükleri Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1: Ölçeğin path diyagramı

4. Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada Doherty (2013) tarafından geliştirilen Duygusal Bulaşma Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması ve Türkçe formun geçerlik ve güvenilirliğinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının yürütüldüğü çalışma grubu, sayı bakımından istatistiksel analizlerin gerektirdiği yeterliliktedir (Tabachnick ve Fidell, 2007).

Ölçeğin yapı geçerliğinin incelenmesinde DFA kullanılmıştır. Yapılan DFA sonucunda elde edilen uyum indeksleri incelendiğinde, tek boyutlu modelin yeterli uyum verdiği ve ölçeğin orijinal faktör yapısının Türkçe formun faktör yapısıyla uyumlu olduğu görülmüştür (Hu ve Bentler, 1999). Yapılan analizler sonucunda ölçeğin Türkçe formunun güvenilirlik katsayısının yüksek bulunması güvenilirliğin yeterli düzeyde olduğunu göstermektedir. Araştırmalarda kullanılacak ölçme araçları için öngörülen güvenilirlik düzeyinin .70 olduğu (Sipahi vd., 2008) dikkate alınır, ölçeğin Türkçe formunun güvenilirliğinin sağlandığı görülmektedir. Öte yandan yapılan madde analizi sonucunda ölçeğin madde-toplam korelasyon katsayılarının sadece bir madde hariç (2. madde) .30 ölçütünü karşıladığı görülmüştür. Bu madde puanlamalara dahil edilmemiş ancak ölçekten de çıkarılmamıştır. Madde-toplam korelasyon katsayılarının yorumlanmasında .30 ve daha yüksek olan maddelerin, bireyleri ölçülen özellik bakımından iyi derecede ayırt ettiği (Özdamar, 2004) göz önüne alındığında, madde-toplam korelasyon katsayılarının yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.

Geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarından elde edilen bulgulara göre ölçeğin kullanıma hazır olduğu belirtilebilir. Ancak çalışma araştırma sonuçları bazı sınırlılıklar bağlamında değerlendirilebilir. Duygusal bulaşmanın farklı örneklem yapılarında da gözlemlenebilecek bir yapı olduğu ve ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının üniversite öğrencileri üzerinde yapıldığı göz önüne alındığında farklı örneklem gruplarından oluşan bir grup üzerinde de çalışma yürütülebilir. Ayrıca ölçeğin test-tekrar-test güvenilirliğinin incelenmesi de ilerideki çalışmalar için oldukça önemlidir. Son olarak ölçeğin uyum geçerliğini belirlemek amacıyla, geçerlik ve güvenilirliği kanıtlanmış ölçeklerle uyarlanan bu ölçek arasındaki ilişkiler incelenebilir.

Kaynakça

- Barsade, S. G. (2002), "The ripple effect: Emotional contagion and its influence on group behavior", *Administrative Science Quarterly*, 47, 644-675
- Cardena, E., Terhune, D., Lööf, A., ve Buratti, S. (2009), "Hypnotic experience is related to emotional contagion", *International Journal of Clinical and Experimental Hypnosis*, 57, 33-46.
- Coplan, A. (2006), "Catching characters' emotions: Emotional contagion responses to narrative fiction film", *Film Studies*, 8, 26-38.
- Doherty, R. W. (1997), "The Emotional Contagion Scale: A measure of individual differences", *Journal of Nonverbal Behavior*, 21, 131-154.

- Doherty, R. W., Orimoto, L., Singelis, T. M., Hebb, J., ve Hatfield, E. (1995), "Emotional contagion: Gender and occupational differences", *Women's Psychology Quarterly*, 18, 355-371.
- Goleman, D., (2002), *Duygusal zeka (Neden IQ' dan daha önemlidir?)*, (Çev. Banu Seçkin Yücel), İstanbul: Varlık/Bilim.
- Enç, M. (1990), *Ruh bilim terimleri sözlüğü*, Ankara: Karatepe.
- Hancock, J. T., Gee, K., Cicaccio, K., ve Lin, J. M. H. (2008), I'm sad you're sad: Emotional contagion in CMC, In *Proceedings of the 2008 ACM conference on Computer supported cooperative work* (pp. 295-298). ACM
- Hatfield, E., Cacioppo, J. T., ve Rapson, R. (1992), Primitive emotional contagion. In M.S. Clark (Ed.), *Emotion and social behavior: Review of personality and social psychology*, 14, 151177, Thousand Oaks, CA: Sage.
- Hatfield, E., Cacioppo, J., ve Rapson, R. L. (1994), *Emotional contagion*, New York: Cambridge University Press.
- Hu, L. T., ve Bentler, P. M. (1999), "Cutoff criteria for fit indexes in covariance structural analysis: Conventional criteria versus new alternatives", *Structural Equation Modeling*, 6, 1-55.
- Joreskog, K. G., ve Sorbom, D. (1996), *LISREL 8 reference guide*, Lincolnwood, IL: Scientific Software International.
- Kervancı, F. (2008), *Büro çalışanlarının duygu yönetimi yeterlilik düzeylerinin geliştirilmesinde duygu yönetimi eğitimi programının etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Kevrekidis, P., Skapinakis, P., Damigos, D., ve Mavreas, V. (2008), "Adaptation of the Emotional Contagion Scale (ECS) and gender differences within the Greek cultural context", *Annals of General Psychiatry*, 7(14), 1-6.
- Özdamar, K. (2004), *Paket programlar ile istatistik veri analizi 1*, Eskişehir: Kaan Kitabevi.
- Sipahi, B., Yurtkoru, E. S., ve Çinko, M. (2008). *Sosyal bilimlerde SPSS'le veri analizi*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Tabachnick, B. G., ve Fidell, L. S. (2007), *Using multivariate statistics*, Boston: Allyn and Bacon.
- Tarhan, N. (2009), *Duyguların dili*, İstanbul: Timaş Yayınları.
- Tekin B. M., (2006), *Resim-iş eğitimi öğrencilerinde duygusal zeka ve yaratıcılık ilişkileri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Akın, A., Uysal, R. ve Akın, Ü. _____ *anemon MŞÜ Sosyal Bilimler Dergisi. 3(2) 2015*

Wild, B., Erb, M., ve Bartels, M. (2001), “Are emotions contagious? Evoked emotions while viewing emotionally expressive faces: Quality, quantity, time course and gender differences”, *Psychiatry Research*, 109-124.

Wispe, L. (1991), *The psychology of sympathy*, New York: Plenum Press.